KNNV vereniging voor veldbiologie

ivn natuur educatie

Afdeling

Drechtsteden

Nieuwsbrief

De Spindotter

4e kwartaal 2019

Bestuur KNNV Drechtsteden KvK 24417034
voorzitter: Frans Beuvens: 078 – 613 72 07
secretaris : Hein Ruiter: 078 – 614 38 60
penningmeester: Ruud Dorst : 078 – 618 37 23
ledenadministratie: Ruud Dorst : 078 – 618 37 23
algemeen lid : Gerard Verroen : 078 – 617 86 80
webmaster : Jan Zellmann: 06 – 48 76 13 09

Bestuur IVN Dordrecht
Voorzitter: Frans Beuvens: 078 – 613 72 07
Secretaris: Nelleke Meeldijk: 078 - 612 46 35
Ondersteunend secretaris: Marjo Wiltenburg: 078 – 621 59 49
Penningmeester: Ad Wiltenburg: 078-621 59 49
Ledenadministratie: Ad Wiltenburg: 078-621 59 49
Lid: Willie Heldoorn: 078 – 616 15 54
Lid: John van Rijn: 078 – 843 17 46

Adres Secretariaat KNNV Drechtsteden
Hein Ruiter, Merwekade 84, 3311 TH Dordrecht
E-mail: secretaris@drechtsteden.knnv.nl
Web pagina: http://www.knnv.nl/drechtsteden

Adres Secretariaat IVN Dordrecht
Nelleke Meeldijk, Taankade 70, 3311 TN Dordrecht
E-mail: secretariaativndordrecht@gmail.com
Web pagina: https://www.ivn.nl/afdeling/dordrecht

Kopijdata : 1 maart, 1 juni, 1 september, 1 december

Inhoud:

Voorwoord van de voorzitter	1-2
Programma KNNV 4e kwartaal 2019	2-3
Programma IVN 4e kwartaal 2019	4
Ledenavond lezing KNNV-IVN	4
Komende excursies KNNV	4
Werkgroepen:	
Natuurwerkgroep	5
Excursieverslagen	6-16
Van het Bestuur	21-23
Correctie	19
Speciale waarneming	20-21
Uitnodiging voor Hemelvaartkamp 2020	22- 24
Ledenavond lezing 18 november 2019	24

Voorwoord Herfst 2019

Aan de najaarsbloemen en de kortere dagen merken we dat de herfst eraan komt. Het koninginnekruid, de guldenroede, asters en dahlia's kondigen met veel kleur dit mooie jaargetijde aan. Zeker wanneer de temperatuur nog aangenaam is en de zon nog lekker schijnt is het heerlijk om een natuur wandeling te maken.

ooievaar

lepelaar

De Nieuwe Dordtse Biesbosch die dit jaar voor het eerst toegankelijk was voor het publiek is wanneer het niet te winderig is een aangenaam wandelgebied aan het worden. Momenteel is ere en heerlijk diversiteit aan planten, vogels en insecten. De planten zijn voor een deel ingezaaid maar geven toch een vrolijk beeld. Verrassend is het om een ooievaar, lepelaar, watersnip, groenpootruiter of kiekendief te zien.

Kleine vuurvlinder

Paardenbijter

Voor de liefhebbers van vlinders en libellen is het één groot feest. Paardenbijters, diverse soorten heidelibellen en vuurvlinders en oranje luzernevlinders vliegen overal rond. Er valt veel te genieten in dit nieuwe stukje Dordtse natuur. We hopen wel dat de paardenliefhebbers, hondenuitlaters en mountainbikers zich houden aan de gebieden die voor hen zijn ingericht.

Frans Beuvens

KNNV Excursie – en lezingen programma t/m december 2019

7 oktober	Natuurwerkgroep naar de “ Oosthaven ”. Zie voor verder nieuws van de Natuurwerkgroep elders in dit blad voor de doelstelling en verdere activiteiten.
21 oktober	Ledenavond KNNV /IVN. Het eerste deel van de avond wordt gevuld door Frans Beuvens, die ons meeneemt in de wereld van de “ exoten ” Het tweede deel van de avond wordt het gidsenrooster van IVN voor het eerste half jaar 2020 vastgesteld.
26 oktober	Natuurexcursie naar “ Brede Water “ van Voorne. Opgave voor deelname op vrijdag 25 oktober bij de heer G. Verroen op telefoon 078 – 617 86 80, tussen 18.00 en 20.00 uur.
4 november	Natuurwerkgroep naar de “ Noorderdiepzone ”. Zie voor verder nieuws van de Natuurwerkgroep elders in dit blad voor de doelstelling en verdere activiteiten.
4 november	Gezamenlijke bestuursvergadering IVN / KNNV
9 november	Beleidsraad KNNV in Zeist.

13 november Natuurexcursie naar het Kralingse Bos. In dit seizoen is het vanzelfsprekend een excursie naar de dan voorkomende paddenstoelen. Opgave voor deelname op **dinsdag 12 november** bij de heer G. Verroen op telefoon 078 – 617 86 80, tussen 18.00 en 20.00 uur.

18 november Ledenavond KNNV / IVN. Rene Brand houdt een lezing over evolutie en gezondheid.[Zie pag. 24]

16 december Ledenavond IVN / KNNV. We willen het jaar feestelijk gaan afsluiten met een hapje en een drankje, om met elkaar het afgelopen jaar met elkaar door te nemen en kijken of we onze gestelde natuurdoelen hebben kunnen verwezenlijken.

IVN Activiteitenagenda t/m december 2019

Za 5 okt.	10.00	Biezenplaat	Herfsttooi
Za 12 okt.	13.30	Dordwijk	Paddenstoelen
Za 19 okt.	8.00	Oosthaven	Hoog water
Za 26 okt	19.00	De Elzen	Nacht van de nacht
Zo 20 okt	13.30	Weizigt	Beestenboel
Za 2 nov.	10.00	Biezenplaat	Zoogdieren op Biezenplaat
Za 9 nov.	10.00	Dordwijk	Vallend blad
Za 16 nov.	8.00	Zuid/Tongplaat	Ganzen
Zo 24 nov.	13.30	‘t Weetpunt	Herfststormen
Za 7 dec.	10.00	Biezenplaat	Voorbereiding op de winter
Za 14 dec.	10.00	Oosthaven	Hoog water
Za 21 dec.	10.00	De Elzen	Sporen in de sneeuw ?

In **Zwijndrecht** kunnen kinderen elke eerste zaterdag van de maand terecht in ‘t Weetpunt, Develpad 169 te Zwijndrecht, van 13.00 tot 15.00 uur.
Informatie: Lidy van der Lans-Exler; 078 – 681 26 29
Vertrek excursies:
Landgoed Dordwijk: Ingang Dordwijklaan, aanmelden verplicht bij Elly den Hartogh; 078 – 616 67 80.

De Elzen en Hooge Biezenplaat: Vanaf parkeerplaats ” De Viersprong”, Kruising Oude Veerweg/Noorderelsweg.

Voor meer informatie en aanmelding, kunt u contact opnemen met Wilma Booy 078 – 617 14 12 of via bestuurivn@gmail.com

Ledenavonden KNNV / IVN

21 oktober Ledenavond IVN / KNNV
18 november Ledenavond KNNV / IVN [Zie pagina 24]
16 december Ledenavond IVN / KNNV

Komende excursies in het 4e kwartaal 2019

Natuurexcursie naar Voornes Breede Water op zaterdag op 26 oktober 2019.

Wandel de Breede Waterroute in het duingebied van Voornes Duin. Het hoogtepunt is het grote duinmeer Breede Water. Vanuit het uitkijkpunt kun je allerlei vogels bekijken.
Bij het duinmeer is een uitkijkplaats. Vanaf dit punt zie je in het voorjaar aalscholvers in een kolonie. De aalscholvers wonen rondom het meer en op de eilandjes in het duinmeer. Je ziet deze vogels hier met honderden op een kluitje broeden. De aalscholver is een grote watervogel. Anders dan andere watervogels heeft de aalscholver een verenkleed met weinig vet. Hierdoor is het niet waterdicht en moet de aalscholver drogen als hij een duik in het water heeft genomen. Dit doen ze door met de vleugels gespreid op een paal of in een boom te gaan zitten. Een bekend beeld! [tekst Natuurmonumenten]

Werkgroep Natuur van de KNNV Drechtsteden.

Wandelen met de Natuurwerkgroep in 2019

Ook in 2019 gaat de **Natuurwerkgroep van de KNNV-afdeling Drechtsteden** de natuur op het Eiland van Dordrecht weer bekijken. Dat doen we eenmaal per maand in de periode maart – november en in slechts enkele geselecteerde gebieden, zodanig dat je daar maximaal één ochtend bezig bent. We bekijken niet alleen de planten, maar alles wat we tegenkomen op onze wandeling, dus ook vogels, vlinders, libellen, paddenstoelen etc. Ik heb hiervan de coördinatie op mij genomen. Het aantal vaste deelnemers neemt langzaam toe, vorig jaar deden gemiddeld 6 personen mee en ik hoop dat er in 2019 nog meer mensen mee gaan doen; dat hoeft niet bij elke wandeling, dat kan ook incidenteel. Blijf niet thuis, loop eens een keer mee, het is leerzaam én ontspannend!

Dit jaar leggen we de nadruk op de nieuw aangelegde verbindingszone tussen de Sliedrechtse en de Dordtse Biesbosch, de Noorderdiepzone. Door dit langgerekte gebied meermalen te bezoeken kunnen we misschien een soort nulmeting doen en zien hoe de natuur zich de komende jaren gaat ontwikkelen. Let wel op de twee verschillende vertrek locaties!

Alle wandelingen beginnen om 9 uur en duren tot circa 12 uur. Maar let op! Als het ’s morgens om half negen regent of buiig is en verwacht wordt dat het niet spoedig droog wordt, gaat de wandeling niet door en proberen we het op de tweede maandag van de maand opnieuw.

De planning voor 2019 is als volgt:

7 Oktober	Oosthaven, verzamelen bij de ingang van het natuurpad.
4 November	Noorderdiepzone, verzamelen op parkeerterrein 100 meter na kruising Zeedijk en Schenkeldijk.
December	Geen wandeling.

Iedereen is van harte welkom op deze wandelingen, hoe meer kennis des te beter de inventarisatie.

Gerard Verroen.

Excursieverslagen

Verslag buitenactiviteit Zijdebrug op maandag 17 juni 2019.

Het is het moment voor een feestelijke IVN / KNNV buitenactiviteit ter afsluiting van het voorjaarsseizoen.

We worden om 19.30 uur verwacht op de parkeerplaats bij de Zijdebrug in de Donkse Laagten. Dit is een aantrekkelijk natuurgebied met bijzondere planten en vogelsoorten dus op zo´n uitnodiging zeg je natuurlijk geen nee en het resultaat was dat er rond 19.30 uur een grote groep (ik schat 25 personen) klaar stond bij de brug in afwachting van wat ging komen. Twee mensen (ik noem hun namen niet) hadden niet de juiste coördinaten ingetoetst maar toen ze er achter kwamen dat ze richting Parijs reden hebben ze snel Zijdebrug ingetoetst en ze konden nog net op tijd aansluiten.

Het is prachtig weer en Harry staat al met een grote glimlach op zijn gezicht in de startblokken om ons mee te nemen en te laten zien wat er allemaal groeit en bloeit en niet te vergeten vliegt. Zoals het hoort heeft Harry (samen met Alice) de dag voor deze wandeling al een rondje gemaakt over het gebied waar we gaan wandelen en er stonden heel wat mooie planten dus dat zag er goed uit. Nu komt de ergste nachtmerrie van een gids. Je staat de volgende dag klaar om de excursie te geven en dan ziet het terrein er ineens volkomen anders uit.! Hoe kan dat nou. De oplossing is simpel, maar wel met een desastreus gevolg. Er heeft gisteren op de late avond nog een maaisessie plaatsgevonden dus de meeste plantjes liggen nu plat op de grond. Ik denk dat de meeste gidsen volledig ingestort zouden zijn als zoiets gebeurt, maar Harry zei niets en nam ons gewoon mee op de wandeling. Hij was vrolijk en enthousiast als altijd,

dus wij wisten niets van dit drama. Pas bij de hapjes en de drankjes kwam het verhaal naar buiten.

We hebben onderweg heel wat leuke planten gezien. Voor mij (en ook voor Harry begreep ik) was de Water-Aardbei heel bijzonder en ik begreep dat de meeste mensen in de groep deze plant nog nooit hadden gezien. Ik vond het ook heel bijzonder dat er veel veenpluis stond. Bij de Alblasserwaard heb je het idee dat het een echt weidegebied is omdat je erg vaak koeien in de wei ziet maar het is een veengebied. Aanvankelijk werd het ontgonnen voor akkerbouw maar door inklinking als gevolg van ontwatering werd het te nat voor de akkerbouw en zo kwam de veeteelt in zicht. Tijdens de wandeling vlogen er regelmatig purperreigers over en de kleine karekiet liet zich regelmatig horen. We zagen zelfs een grutto bovenin een boom zitten. Waarom zit zo´n beest niet gewoon op een hek zoals meestal dacht ik bij mezelf. Nou hier was geen hek in de buurt en hij wilde toch zijn jongen in de gaten houden, dus dan ga je gewoon bovenin een boom zitten. Voor het onomstotelijk bewijs hiervan verwijs ik naar de foto die door May gemaakt is.

Waarom zit zo´n beest niet gewoon op een hek zoals meestal dacht ik bij mezelf. Nou hier was geen hek in de buurt en hij wilde toch zijn jongen in de gaten houden, dus dan ga je gewoon bovenin een boom zitten. Voor het onomstotelijk bewijs hiervan verwijs ik naar de foto die door May gemaakt is. We zagen ook nog een nestkast met jonge torenvalken. Enkele

mensen hadden de app Obsidentfy op hun telefoon staan. Tja, dat werkt heel erg handig. Je maakt een foto van de betreffende plant en dan komt de naam vanzelf tevoorschijn. Klopt niet altijd maar je hebt er wel een steun aan. Toch blijft determineren middels een plantenboekje ook nog steeds leuk.

Rond 9 uur waren we weer op het startpunt. In vliegende vaart werden er door een aantal mensen hapjes en drankjes klaargezet. Ik hoefde alleen maar op de aangeboden kruk te gaan zitten om wat van het lekkers tot mij te nemen. Tegen tien uur vertrokken we weer naar huis. Ik wil de vrijwilligers, die toch maar weer zorgen dat er een leuke avond is georganiseerd heel, heel hartelijk bedanken voor hun inzet. Ik heb wat foto's naar de secretaris gestuurd en ik hoop dat er enkele geplaatst kunnen worden bij dit artikel.

Van Harry kreeg ik natuurlijk een keurige lijst van de aangetroffen planten (al dan niet liggend onder het gras). Ik noem er een paar, anders wordt het artikel te lang.

Moerasspirea, egelboterbloem, moerasvergeetmijnietje, moeraskartelblad, kale jonker, engelwortel. Er waren ook nog een paar uitgebloeide orchideetjes.

Dus: wil je je plantenkennis nog eens opfrissen, maak een wandeling bij de Zijdebrug. Met veel plezier heb ik dit artikeltje geschreven.

Anneke Nennie-Raangs.

Verslag wandeling vanaf de Oosthaven langs de Nieuwe Merwede op zaterdag 6 juli 2019.

Hoewel de weersvoorspellingen regen in het vooruitzicht hadden gesteld was het weer deze zaterdagochtend om 10.00 uur bij het vertrek. Zonnig, lichte bewolking en een aangename temperatuur van iets boven de 20 graden Celsius.

Na inspirerende uitleg over epifyten door Wil van Houwelingen vertrok de groep vanaf de parkeerplaats bij de Oosthaven. Een

smal en een breed pad: het smalste pad op. Aan beide zijden afgezoomd met knotwilgen, het doel van deze excursie. Welke planten zouden wij aan treffen in de kopstoven van deze bomen? Planten die de boom niet belasten. De boom gebruiken alsof het een plantenbak is, zonder er voeding aan te onttrekken. (Een parasiet doet dat juist wel). De vraag werd al snel beantwoord. Wij troffen in totaal 13 plantensoorten aan op de wilgen tussen takken in de knot. Brandnetel, Spring- of Reuzenbalsemien, Braam, Kleefkruid, Valeriaan, Smeerwortel, Paardenbloem, Mannetjes varen en Platmos. Ook de Vlier en de Lijsterbes groeiden in enkele knotten en zelfs de Gewone Esdoorn, een stevig exemplaar van enkele jaren oud.

Wandelend over het dichtbegroeide pad dat doorliep langs het water kon het niet uitblijven dat de aandacht ook uitging naar de zangvogels die uitdrukkelijk hun aanwezigheid kenbaar maakten. Rietzanger, Kleine Karekiet, Winterkoninkje, Lijster en Rietgors werden gespot.

Kortom het was weer een prachtige wandeling door fraai terrein met tal van leuke kleine vondsten waardoor het zeer de moeite waard was.

Hans Kalis

Verslag van de wandeling Tongplaat en het Zuidplaatje op 20 juli 2019

Thema van de dag: Insecten, libellen in bloeiend moeras
Weersvoorspelling: Plensbuien
Aantal deelnemers: 3
2 Gidsen: Alice v.d. Bongart en Co Domissen

Te hanteren attributen: 2 libellenvangnetjes/ loeppotjes, vlinder- en libellen zoekkaarten Die vangnetjes, hadden we thuis kunnen laten

Net voor tienen, stapt een ieder de auto uit. Klaar om zich door de regen te wagen. Maar ze zijn gekomen en ze willen. Er was

zelfs vraag naar het stukje historie, onder plu, dat verhaalde het omgaan met water door de tijd heen naar wat het nu geworden is.
Op weg naar de kooikil, waarlangs al die libellen hoorden te flitsen, ontwaarden we de nodige schermbloemigen, waaronder de soldaatjes zich drooghielden. Kleine dansmugjes, wezen ons de weg naar het verruigde en dichte struikgewas. Jagende boerenzwaluwen wisten ook nu nog hun bek met insecten te vullen, laag vliegend over de koeienweides van het Zuidplaatje. Bij de kooikil aangekomen, klommen we over het natte hek. Maar we hadden geluk, net deze week, was de weide gemaaid, om de speerdistels heen weliswaar, maar we hielden, voorlopig droge schoenen. De kikkers sprongen voor onze voeten het water in, extra groen glimmend.
Voorbij de afgeknaagde oeverbegroeiing, hadden we mooi zicht op de bloei kikkerbeet, watergentiaan, gele plomp, moerasvergeet-me-nietjes. Voor nu, even geen vliegende tandemjuffers, eitjes strooiers over het water of rustende op een waterlelieblad. Maar…. Opeens daar……met zijn blauwe lampje: Het lantaarntje. Schuilend onder een afhangend langgerekte blad van de grote lisdodde. De bewondering is groot; er is zelfs nog gekeken of het misschien toch een roodoogjuffer zou kunnen zijn. Gelukkig zijn de zoekkaarten geplastificeerd. En hoe meer het regende, hoe meer de vragen bleven komen over de verschillen in segmenten, kleur, vleugels. Het werd donkerder, jawel we waren aangekomen aan de rand van het kooibos, langs de bomenrij. Daar in de verte flitste het wel, maar niet van de libellen.
We zijn gauw het weiland overgestoken, om uit te komen bij de schotbalkensluis. Langs de Nieuwe Merwede, trekt het geel van het Jacobskruiskruid en rivierkruiskruid onze aandacht. En daar zijn ook andere gasten op afgekomen. Nu helemaal onderin, allemaal aan een kant van de aangevreten stengels, trotseren ze de regens, uit de wind. Schitterend om te zien. Die krijg je hier voorlopig niet weg: de zeebrarups, die zich nog even helemaal vol moet eten voordat hij in augustus, in de grond verdwijnt om zich te verpoppen. We lopen nog een stukje verder, daar waar je nog net de waters van de Tongplaat kunt zien opdoemen en

een weggedoken zweefvlieg, ook zwart met geel. Dreigende onweersluchten, doen ons besluiten dat het zo ver genoeg is. Onder capuchon en plu, doen we de ontdekking van de dag: Een uitgebloeide brede wespenorchis en daar een bloeiende! Een “biesbos” orchidee, maar hier in dit gebied, doorgestoken sinds mei 2012, nog niet eerder gesignaleerd.
We keren huiswaarts met een schat aan ervaringen en net zo verregend als dit lieveheersbeestje.

Alice van den Bongart

Verslag van natuur excursie naar De Blauwe Kamer op 3 augustus 2019.

Het was woensdag 21 augustus 2019 een schitterende wandeldag. Zonnig en niet te warm. Het doel van de KNNV-ers was de Blauwe Kamer bij de Grebbeberg. Dit rivieroever-reservaat is in 1992 ontstaan door de zomerdijken in het gebied door te steken. Deze actie was onderdeel van het plan Ooievaar om de rivieroevers weer een natuurlijk uiterlijk met bijbehorende flora en fauna te geven. Daarna is op meer plaatsen ruimte gegeven aan de rivier, vooral als wateropslag wanneer het rivierwater te hoog komt te staan.
De blauwe Kamer heeft zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot een prachtig reservaat. Zoals in veel natuurgebieden lopen

hier ook grote grazers rond. Dit is goed voor het behoud, maar gaat ook wel eens ten koste van de natuurontwikkeling. Maaien en afvoeren is beter maar duurder en dus kiezen beheerders voor de goedkoopste variant.
Desondanks was er nog veel moois te zien. Het zeer zeldzame vijfdelig kaasjeskruid (Malva alcea). Vanwege de zeldzaamheid waren we er niet zeker van. Daarnaast Wilde reseda (Reseda lutea), Rode ogentroost (Odontites serotinus). Kattendoorn (Ononis repens), Brede wespenorchis (Epipactus helleborine) en twee meter hoge Kaardenbollen (Dipsacus follonum)

Is het Vijfdelig kaasjeskruid?? Vijfdelig kaasjeskruid?

Rode ogentroost Brede wespenorchis

Natuurlijk waren er veel echte zomerbloeiers, zoals Boerenwormkruid (Tanacetum vulgare), Jacobskruiskruid (Jacobaea vulgaris), Koninginnekruid of leverkruid (Eupatorium

cannabinum), Canadese guldenroede (Solidago Canadensis) Kattenstaart (Lithrum salicaria), Watermuur (Myosoton aquaticum), Bitterzoet (Solanum dulcamara) en Haagwinde (Concvolvulus sepium). Ook hebben veel vlinders, vooral Atalanta's (Vanessa atalanta), geaderd witje (Pteris napi), Klein koolwitje (Pteris rapae) en Distelvlinders (Vanessa cardui) gezien
De vele uitgebloeide distels waren een rijke voedertafel voor de putters.
Voor ons was het een heerlijke wandeling in een boeiend gebied. Eigenlijk zouden we er rook in het voorjaar een keer moeten gaan kijken.

Frans Beuvens

Verslag van de excursie Steltlopers in Zeeland op 24 aug 2019

Al lang, heel lang organiseert de vogelwerkgroep van IVN vogelcursussen, altijd volle bak. Cursisten zijn altijd heel enthousiast, dit geldt ook voor de docenten. Vaak bereikt ons de vraag of er niet een vervolg op de cursus kan komen. Al jaren neemt ons docententeam (Peter, May en Leo) zich voor om hier invulling aan te geven. Maar het ei is gelegd, May heeft Sander van de vogelwerkgroep IJsselmonde bereid gevonden een les over Steltlopers te geven. Om belangstellenden te bereiken zijn de cursisten van de laatste drie jaar uitgenodigd.

Een succes, los van de 10 afzeggingen die heel jammer vonden niet op de geplande dagen te kunnen, kwamen er op de theorie-avond 29 en op de aansluitende excursie 27 oud-cursisten.

De Steltlopers is een heel moeilijke groep, het verenkleed verandert 4 keer per jaar per soort en daarnaast heb je de verschillen in kleed tussen man/vrouw en juveniel.

Sander is een specialist en wees ons op soorten waar we zo maar aan voorbij gelopen zouden zijn. Maar ook met zoveel ogen van enthousiaste vogelaars werd er veel ontdekt. Hier een soortenlijst vermelden is wat veel van het goede, maar de rosse Grutto in broedkleed, Zilverplevieren in broedkleed, Steenlopers in broedkleed en mijn inziens de topper; meer dan 200 Goudplevieren grotendeels in broedkleed moet toch wel vermeld worden. Maar ook dat mede deze periode, en het unieke weer de juiste ingrediënten waren om voor de deelnemers het een topdag te maken.

Leo Nennie

Natura 2000 - wandeling

Zaterdag 14 september 2019 heeft de KNNV-Drechtsteden de tweejaarlijkse Natura 2000 –wandeling, in samenwerking met het Biesboschcentrum, georganiseerd. Er heerste grote drukte bij het biesbos-centrum vanwege wandelactiviteiten van de hartstichting.
Het was schitterend weer en een internationaal gezelschap wilde het Griendmuseeumpad lopen. De geur van de Reuzenbalsemien (Impatiens glandulifera) heeft ons de hele wandeling begeleid. Daarnaast zagen we de wonderschone knalrode bessen van de Gelderse roos (Viburnum opulus) hangen en ook de rijpe hopbellen (Humulus lupulus) deden ons aan een heelijk glas bier denken. Op het verste punt van de wandeling hebben we de behuizing van de grienduilen bekeken. De rieten hutjes geven een duidelijk beeld van de barre leef- en werkomstandigheden van de griendwerkers.

Griendwerkershuisje vóó1926

De latere “betere” behuizing van na de keten-wet maakt ons nog steeds niet echt vrolijk. Ook het mooie gerestaureerde schip met het kleine roefje gaf een helder beeld van de

werkomstandigheden van deze beroepsgroep een eeuw geleden. In dit jaargetijde is de vegetatie niet zo boeiend en eigenlijk vrij eentonig met overheersend de reuzenbalsemien, de schietwilg (Salix alba) en de brandnetel (Urtica dioica). De bijzonderheden waren Oranje springzaad (Impatiens capensis) en Rivierkruiskruid (Senecio saracenicus). Een heerlijke wandeling door de laatste Nederlandse jungle.

Frans Beuvens

Van het Bestuur KNNV en IVN.

Het bestuur van IVN heeft gesproken in de vergadering van 2 september 2019 over het gidsenrooster. De laatste keren bleek dat er veel mensen betrokken waren het opstellen van het rooster. Er wordt gedacht aan bundeling.
De ledenavonden blijken goed bezocht te worden. We gaan daar op deze wijze mee door, maar de invulling van een paar avonden voor het komende jaar is nog niet rond. Zijn er leden die misschien mensen kennen die een goed verhaal hebben dan horen we dat graag.
Het bestuur wil ook dit jaar een keer vergaderen met het bestuur van KNNV- Drechtsteden om te kijken hoe de samenwerking loopt en of er punten zijn om te verbeteren.
Het nieuwsblad de Spindotter voldoet maar wat meer copy vanuit IVN lijkt wenselijk.
De Dordtse Gidsenopleiding heeft een wat uitgebreidere bespreking gevraagd. De leden moeten bereid zijn een bijdrage te leveren aan de opleiding anders komt het niet van de grond. Dit zou voor de toekomst een slechte ontwikkeling zijn. We zetten in op starten in januari 2020

Het KNNV bestuur heeft op 27 augustus 2019 vergaderd over de standaardpunten, zoals het excursieprogramma en de ledenavonden.
De werkgroepen lopen goed. De natuurwerkgroep overweegt na enkele jaren inventariseren van het Overkamppark, de Zuid- en Oosthaven om de gebieden te schrappen en een korte

rapportage te maken. Volgend seizoen lijkt de Nieuwe Dordtse Biesbosch een grotere uitdaging. De nachtvlinders vliegen nog altijd uitbundig.

Frans Beuvens

Afscheid Tonny en Pieter en oproep overname ledenexcursies

Op de ledenavond van IVN / KNNV van maandag 16 september 2019 hebben we afscheid genomen van Pieter Slot en Tonny Kiewiet. Zij gaan verder van het leven genieten in Drenthe.

Daar zij zeer actief waren in onze IVN vereniging zoeken wij naar opvolging.

Voor de werkgroep “kleuters” gaat Rein Kusters de activiteiten van Tonny overnemen.

Voor de werkgroep “ledenexcursies”, die Tonny en Pieter samen deden, zoeken wij nog enthousiastelingen die dit willen voortzetten.

Wie lijkt het leuk om dit te gaan doen?
Interesse?
Stuur een berichtje naar secretariaativndordrecht@gmail.com

Vooraankondiging van de Dordtse Natuur Gidsen Opleiding [DGNO] 2020 Speciale aanbieding voor IVN/KNNV leden

De IVN-afdeling van Dordrecht gaat begin volgend jaar van start met een gedegen opleiding voor mensen die de specifieke ambitie koesteren regelmatig zelf IVN-natuurexcursies te willen gaan begeleiden op ons prachtige eiland.

Deze Dordtse Natuur Gidsen Opleiding biedt daartoe een divers jaarprogramma waarin theorie en praktijk elkaar afwisselen. U dient dus niet alleen in staat te zijn de aangeboden basiskennis van de natuur zelfstandig te bestuderen en verslagen te maken; er wordt ook een stevig beroep gedaan op het ontwikkelen - en direct toepassen van uw didactische vaardigheden.
Een team van enthousiaste professionals, waaronder ook een aantal IVN-natuurgidsen, zien er naar uit u te coachen tot volwaardig IVN-natuurgids op het eiland van Dordt.
Op de cursusavonden (woensdags) en de excursies (zaterdags) bieden zij u de nodige bagage: uiteenlopende onderwerpen zoals o.a. gidsvaardigheden, bomen en knoppen, tuin- en parkvogels, adoptiebiotopen, het determineren van planten en bloemen vormen een interessante inhoud van de rond 35 bijeenkomsten.

Ná het behalen van uw diploma DNGO, verwachten wij dat u in 2021 daadwerkelijk aan de slag gaat met het gidsen in één [of meer] Dordtse natuurgebieden.

De opleiding gaat januari 2020 van start en kost rond de € 350, inclusief o.a. uitgebreide cursusmap.

Speciaal voor onze IVN / KNNV leden bestaat er NU al de mogelijkheid tot voorinschrijving; U als lid hebt u een voorkeurspositie wanneer u zich vóór zondag 13 oktober

aanmeldt, daarna krijgen ook niet-leden de mogelijkheid zich aan te melden.
Aanmelden kan via ons mailadres,

secretariaativndordrecht@gmail.com

Wacht niet te lang want het aantal plaatsen is beperkt.

Correctie

Gekraagde Wespvlinder?

In de voorgaande editie van “Nieuwsbrief De Spindotter“ werd bij het verslag naar de Zouwe Boezem een foto van een vlinder geplaatst. Hoewel hier een vraagteken bij was vermeld, bleek het toch niet geheel de goede naam te hebben gekregen.
De reactie die we kregen is dat aan naamgeving van de gekraagde wespvlinder (Zouweboezem) werd getwijfeld. Bij nadere studie bleek dit beestje een andere naam te moeten hebben.

Dit moet de **grote wespvlinder** [Sesia apiformis] zijn.

De gekraagde wespvlinder heeft een zwart borststuk, deze heeft geel-zwart-geel.

Met hartelijke groeten
Maja en Carel

Bijzondere waarneming

Het was heerlijk weer op 13 september 2019. Een mooi moment om een ander stukje van de Nieuwe Dordtse Biesbosch te verkennen. We maakten een start bij de Oosthaven. Het punt waar de hevel is geïnstalleerd om vers water de Dordtse polders in te sluizen. Het gebied is nog niet helemaal ingericht, maar al voldoende om mooie waarnemingen te doen. Opvallend zijn wel de ingezaaide randen langs de wandelpaden, waar ook ruiters en honden uitlaatdiensten mogen lopen

Foto Miriam Scha

Toch zien we hier een prachtige koninginnenpage.

Doet u ook bijzondere waarnemingen stuur ze aan Hein Ruiter, secretaris van KNNV Drechtsteden.

Frans Beuvens

Blije bijen

Honderden bijenkasten worden door professionele imkers door het land gereden en ook in de Biesbosch neergezet. Dit is een vorm van intensieve veehouderij, net zoals de varkenshouderijen in Brabant. Deze honingbijen halen nectar en stuifmeel. Het stuifmeel op hun lijf borstelen ze met hun poten bij elkaar. Ze maken daar klompjes van die ze meenemen aan hun poten naar de bijenkast.

Honingbij met stuifmeelklomjes Sachembij

Dit stuifmeel dat in de kast wordt opgeslagen speelt dus geen rol bij de bestuiving van bloemen. Solitaire bijen gebruiken nectar als energievoorziening voor zichzelf. Het stuifmeel zit verspreid op hun lijf en is belangrijk voor de bestuiving. Van de bloemen die zij bezoeken bestuiven ze voor 97%. Dit is te vergelijken met het effect van 120 werksters van honingbijen. Solitaire bijen vliegen gedurende de bloei van een bloem altijd naar de zelfde bloem. De kans op bestuiving en op bevruchting is daardoor 2x zo groot als bij honingbijen. Honingbijen kiezen sneller voor andere planten wanneer de dracht (nectar+stuifmeel) daar beter van is.
Solitaire bijen zijn dus heel belangrijk voor bestuiving en bevruchting van allerlei planten. Zij zorgen dus voor

biodiversiteit. Het verdienmodel van de professionele imker bestaat uit het oogsten van zoveel mogelijk honing en stuifmeel die uiteindelijk niet ten goede komen aan bestuiving en energievoorziening van andere insecten.
Overigens vind ik een boterham met honing erg smakelijk

Frans Beuvens

Het 30e IVN Hemelvaartkamp 2020 in Drenthe

Komend jaar gaan we al weer op ons 30e! Hemelvaartkamp, vanaf woensdag 20 mei 2020 tot en met zondag 24 mei.
Van het Zuidelijkste puntje in Nederland dit jaar gaan we volgend jaar naar het hoge Noorden en wel op de grens Friesland-Drenthe.
We hebben een SVR camping uitgezocht, genaamd 'de Bosfluiter'- hoe toepasselijk voor natuurliefhebbers- in Boijl. Dit ligt direct aan het Nationaal Park Drents-Friese Wold, en …. ook vlakbij Diever, de nieuwe woonplaats van Tonny en Pieter.

Begin september hebben we, Eline, Ruud en Marja, alvast voor gekampeerd op de Bosfluiter om de camping en de omgeving te verkennen. Het is een leuke kleine camping, tussen landerijen en bos.
Er is een mooi sanitair gebouw, met overdekte afwasplaats. De douches werken met 50 Eurocent muntjes, maar de Wifi is wel gratis. Op de camping is een jeu de boules baan, weer eens leuk om een balletje op te gooien.

Wij hebben met de eigenaresse afgesproken dat we als groep bij elkaar kunnen staan op het veld achter hun huis. Er staat ook een vuurkorf, waar we ’s avonds met zijn allen lekker warm omheen kunnen zitten.
Op de camping staat ook nog een Pipowagen, die op het moment dat wij er waren, nog te huur was in het Hemelvaartweekend. Hiervoor kun je zelf contact opnemen met de eigenaresse van de Bosfluiter.
Toen wij er waren hebben we deelgenomen aan een OER wandeling en hebben we even in het OER museum in Diever rondgekeken. Wij waren daar zo enthousiast over, dat we met de gids gelijk al afspraken gemaakt hebben voor Hemelvaartdag.
De volgende dag hebben we met de voorzitter van IVN Westerveld gewandeld in de Kale Duinen [ofwel het Aekingerzand] in het Drents-Friese Wold. Een prachtig landschap: stuifzand, heide, bos, vennetjes, met hier en daar schapen en Schotse Hooglanders.

Het Drents-Friese Wold is zo groot en gevarieerd, dat we aan 1 dag niet genoeg hebben. Dus gaan we tijdens het Hemelvaartkamp gewoon 2 keer met een IVN gids op pad!
Tijdens de gezamenlijke ledenavond van KNNV/IVN hebben we aangekondigd dat ook KNNV leden van harte welkom zijn om mee te gaan, hoe meer zielen, hoe meer vreugd! Voor de mensen die niet kamperen, maar in de buurt een onderkomen zoeken: het is ook mogelijk om aan de wandelingen deel te

nemen. Graag wel even mailen naar onderstaand adres, dan kunnen we dat aan de gids doorgeven.
Wil je ook mee met het Hemelvaartkamp, stuur dan een mailtje naar:
elinedejonge75@gmail.com
Vermeld hierin met hoeveel personen je komt, of je een trekkerstent, grote tent, caravan of camper meeneemt en of je elektriciteit op de kampeerplek nodig hebt.
Om met elkaar het veld te kunnen gebruiken achter het woonhuis, is het zaak dat we vroegtijdig aanmelden. Dus graag zo snel mogelijk doorgeven als je mee wilt, vol=vol.
Wij verheugen ons er al op!

Eline de Jonge, Hans Kalis, Ruud en Marja Hendriks

Lezing ledenavond IVN / KNNV door Rene Brant op 18 november 2019

Graag wil ik, Rene' Brant op 18 november 2019 een presentatie houden over de inhoud van het boek dat ik geschreven heb en dat eind maart dit jaar verschenen is bij uitgeverij Scriptum.
Titel van de presentatie: Gezondheid door een evolutionaire bril. Ik zal de inhoud kort toelichten: volgens veel evolutionair denkende wetenschappers is onze gezondheid in de westerse wereld er niet best aan toe doordat we slecht zijn aangepast aan een woon- en leefomgeving, die we zelf gecreëerd hebben. Het was Charles Darwin, grondlegger van de evolutieleer, die zei dat de soort die het best is aangepast aan zijn omgeving de grootste overlevingskansen heeft. Hij zal het meest succesvol zijn in het krijgen van nageslacht.
Ooit waren onze verre voorouders oermensen, uitstekend aangepast aan het leven in de jungle. Maar sinds we landbouw zijn gaan bedrijven [10.000 jaar geleden] brachten we eigenhandig veranderingen in die omgeving aan. Het ging zo rap, dat onze oeroude genen het niet bij konden benen.
In een journalistieke speurtocht heb ik onderzocht welke aanpassingen we in de omgeving kunnen doen om er weer meer mee in de pas te lopen. Want wie wil er nu niet gezond(er) oud worden?

Algemene informatie

Auto-excursies

De verzamelplaats voor excursies **buiten** Dordrecht is aan de zuidzijde van het centraal station bij de stationsingang. Het streven is zoveel mogelijk te carpoolen.

Aan- en afmelden voor excursies

Bij de excursies **buiten** Dordrecht is vermeld bij wie men zich moet aanmelden op de **avond voorafgaand aan de excursie**. Indien u onverhoopt toch niet mee kan, dient u zich weer af te melden, anders staan we bij vertrek voor niets op u te wachten.

Dia- en lezingenavonden KNNV / IVN

De lezingen worden gehouden in het NMC-Weizigt, Van Baerle-plantsoen 30, 3314 BH Dordrecht. De zaal is 19:30 open en sluit uiterlijk 22:30.

Penningmeester en Ledenadministratie KNNV:

Ruud Dorst, Campanula 3 – 19, 3317 HB Dordrecht.
E-mail : ledenadministratie@drechtsteden.knnv.nl
NL63 INGB 0000 6945 70 t.n.v. KNNV Drechtsteden te Dordrecht.
Uw lidmaatschap loopt van januari t/m december. Afmelden dient schriftelijk plaats te vinden voor 1 november.

Contributie

Contributie voor 2019: € 31,85 voor leden; € 12,90 voor huisgenootleden en € 7,80 voor leden van andere KNNV afdelingen. Bij een volledig lidmaatschap is men meteen lid van de landelijke KNNV, ontvangt men het tijdschrift Natura en kan men tegen ledenprijs boeken en natuurgidsen van de KNNV uitgeverij bestellen.

Colofon IVN Dordrecht

Donateur van IVN Dordrecht: bij een jaarlijkse donatie van minimaal € 15,00 :
=> Krijgt u per email “ Nieuwsbrief de Spindotter” van IVN Dordrecht en KNNV Dordrecht.
=> Gratis toegang tot de IVN/KNNV ledenavonden met interessante lezingen & presentaties.
=> Recht op deelname aan de IVN Dordrecht ledenactiviteiten
Lidmaatschap IVN Dordrecht en daarmee tevens lid van Landelijk IVN:
Kosten: € 24,00 p/jaar of € 2,00 p/maand (alleen indien automatische afschrijving)
U heeft recht op de bovenstaande zaken als donateur PLUS:
=> 4 maal per jaar per post het magazine “ Mens en Natuur ” www.ivn.nl/mens-en-natuur.
=> De nieuwsbrief van de landelijke IVN organisatie;
=> Stemrecht in de jaarlijkse algemene ledenvergadering.

Lepelaar
© Jan Huijzers

© Jan Huijzers